

Փ Ո Ւ Ն Ձ

ԹԻԻ 1082

ՉՈՐԵՔՇԱՅԹԻ

1876 ՅՈՒՆԻՍ 2

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային ժողովոյ դիւանաց ատենապետներն անցեալ ուրբաթ օր գումարելով ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, և ատենապետութեամբ վսեմափայլ Ստեփան փաշայի Արսլանեան, ֆաղաքական ժողովոյ համար հետեւեալ ընտրելաց ցանկը պատրաստեցին, յորմէ Ազգային ժողովն առաջիկայ ուրբաթ օր պիտի ընտրէ 14 հոգի:

1. Ապրօ Սահակ Էֆէնտի
2. Նորատուեկեան Յակոբ Էֆէնտի
3. Մարկոսեան Գրիգոր »
4. Քաղազեան Յակոբ »
5. Շահպազ Կարապետ »
6. Սաքայեան Ալիքսան »
7. Կիւլպէնկեան Սերովբէ »
8. Մաքսուտեան Սեպուհ »
9. Ունճեան Արիկ »
10. Քէրէստէճեան Պողոս »
11. Կրճիկեան Անդրանիկ պէյ
12. Մագպուլեան Համբարձում Էֆէնտի
13. Ազնաւորեան Յովհաննէս »
14. Պոյաճեան Յովհաննէս »
15. Պէյլիկճեան Ստեփան »
16. Նուրեան Յովհաննէս »
17. Էսայեան Յովհաննէս »
18. Մօմճեան Միքայէլ »
19. Ֆրէնկեան Յակոբ »
20. Գարակէօզեան Գրիգոր »
21. Կիւմշեան Յովհաննէս »
22. Ասլանեան Մանուկ »
23. Խանտանեան Յակոբ պէյ
24. Մանուկեան Յարութիւն Էֆէնտի
25. Հաճեան Խաչատուր »
26. Քօլօյեան Աւետիս »
27. Տ. Եղիաշարեան Մելքիսեդ »
28. Միւհէնտիսեան Մկրտիչ »

Կրօնական ժողովոյ ընտրութեան համար ալ նախնական պատրաստութիւններն եղած են, և առաջիկայ նստին վերջնական ընտրութիւնը պիտի կատարուի:

Խառն ժողովն վերջին նստին մէջ որոշած էր, որ վսեմայ ընդարձակ վիճակին բարեկարգութեան համար տեսուչ ժողովմը կազմուի հոն ընդ նախագահութեամբ Տ. Խրիմեան Սրբաղանի, և անդամակցութեամբ Տ. Երեմիա Եպիսկոպոսի, Տ. Պողոս վարդապետի և ուրիշ վարդապետաց. արտօնութիւն տրուելով այս ժողովոյն՝ որ աշխարհական դասէ ալ արժանաւոր անձինք ընտրէ առնու յանդամակցութիւն, և խորհրդակցութեան արդիւնքն տեղեկագրելով Պատրիարքարանին՝ վարչութեան հաւանութիւնը առնու առ ի գործադրութիւն, և պաշտօնը շարունակէ մինչև ցնոր տնօրինութիւն:

Ս. Պատրիարք Հայրը այս որոշումն հաղորդեց է Տ. Խրիմեան սրբազանի:

Այն ունիմք թէ Նորին սրբազնութիւնը կրնա ունի, և այդ տեսուչ ժողովն փութով կկազմուի ի խաղաղութիւն և ի շինութիւն յիշեալ կարեւոր վիճակին, որ բոլորովին անոք ու անտեսուչ ֆնացած է:

Սահմանադրութեան 16րդ տարեգարծի հանդէսը ինչպէս կանխաւ ծանուցուած էր՝ այս տարի Հիւանդանոցի դիմացի պարտիզին մէջ կատարուեցաւ, ի ներկայութեան ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և բիւրաւոր ազգայնոց: Պարտէզն ու Հիւանդանոցի ներքին ու արտաքին դրուճքն զարդարուած էին: Առաւօտուն Հիւանդանոցի մատրան մէջ Ս. Պատարագ մատոյց գեղ. Տ. Կարապետ Եպիսկոպոս Սերովբեան և ատենախօսեց: Պարտիզին մէջ ալ ուր կոկիկ սեղանի մը վրայ 400ի չափ հանդիսականք ճաշեցին, ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և այլ կղերականաց, ատենախօսութիւններ ու բարեմաղթութիւններ եղան վսեմ օգոստափառ Սուրբանի, ազգիս, վեհափառ Հայրապետի, ազգային ժողովոց և այլոց համար: Ս. Պատրիարք Հօր ներկայութիւնը՝ ընդհանուր գոհունակութեան պատճառ եղած է: Մեք ալ գոհ եղանք թէ՛ այս մասին, և թէ՛ միանգամայն իմանալով որ նոյն օրը Հիւանդանոցի պատասպարեալք ալ գոհ եղեր են՝ քանի մը տեսակ կերակուր առնելով. գոհ եղանք իմանալով որ 100 իւրայի չափ ալ հասոյթ եղեր է ի նպաստ Հիւանդանոցի: Շնորհակալեաց արժանի են՝ այս մասին աշխատող մասնախումբն, և Հիւանդանոցի պատուարժան Հոգաբարձութիւնն ու գլխաւոր պաշտօնատարք:

Հալէպէն մայիս 4 թուով դուռած նամակ մը՝ յանձնարարած է մեզ, հրապարակաւ շնորհակալութիւն մատուցանել ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ տեղւոյն նորահաստատ երկսեռ վարժարանին խել մը կարեւոր գրքեր նուիրած ըլլալուն համար: Այս յանձնարարութիւնը սիրով կատարելէն յետոյ՝ կփութամք մեր շնորհակալիքը յայտնել դաւառական մեծաւոր ժողովոյն Հալէպի, վիճակին կողմանէ զմեզ երեսփոխան ընտրած ըլլալուն համար, որում անարժան եմք: Սակայն ինչպէս Պատրիարքարանը ծանուցած է, հարկ կըլլայ ուրիշ մ'ընտրել, մեք արդէն անարժանաբար Ամասիոյ վիճակէն ընտրուած ըլլալով:

ՀՐԱԽԻՐ ԱՌ. ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈՒՍԱՆՍ

Ազգային ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ ուրբաթ, Յունիս 4 ի Ղալաթիա:

Ատենը պիտի բացուի ճիշդ ժամ 6 ին և դոցուի 10 ին:

Հրաւիրեալ են Երեսփոխան Էֆէնտիները՝ իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ:

1876 Մայիս 16

Պարբեր. Կ. Պօլսոյ

ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՕՐ ԱՅԱՐ Գ.

1. Պատասխանագիր Բ. Դրան՝ Աղթամարայ խնդրոյն համար.
2. Ընտրութիւն վարչական ժողովոց.
3. Տեղեկագիր Պատրիարքական հարցմանց յանձնախմբին.
4. Տեղեկագիր իրաւասութեան դիւանի.
5. Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան:

Ատենագիր Ազգ. ժողովոյ

Գ. Յ. Մեք:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Երբ համայն Տաճկաստան և Եւրոպիոյ մեծ մասը ծափահարութեամբ լսեց օգոստափառ Սուրբան Մուրատայ անակրնկալու յաջող դահակալութիւնը, Տաճկաստանի ընդարձակ աշխարհին վերածնութեան ոսկեղէնիկ դարագլուխ մը համարելով զայն. երբ Եւրոպական և մասնաւորապէս անգղիական ու գաղղիական դահլիճներուն մէջ Տաճկաստանի շարժմանց վրայ գոհացուցիչ յայտարարութիւններ թափիլ սկսան. երբ Անդղիա բարձրաձայն և արձակ համարձակ սկսաւ հռչակել թէ արժան է ձեռն օգնութեան կարկառել թուրքիոյ յառաջագիմական ջանից. երբ հրատարակեցին Եւրոպիոյ գլխաւոր քաղաքագէտք թէ Տաճկաստանի բարեկարգութեան համար օտարին ծրագրերուն պէտք չմնաց, և երբ Անգղիա փութացաւ ստուարացունել սպառազինել իւր նաւատորմին, և գաղղիական ու անգղիական մամլոյն հռչակաւորք ի նպաստ թուրքիոյ շարժել սկսան իւրեանց գրիչները, և Լոնտոնի թայմըզը ազաղակեց թէ շուրջապէք թուրքիոյ ամբողջ հողին հպելու, - բնականաբար ամենուն ուշադրութիւնը դարձաւ Ռուսիոյ վրայ՝ տեսնելու համար թէ նորա վրայ ի՞նչ ազդեցութիւն ըրած է Տաճկաստանի վերջին յեղափոխութիւնը. գիտնալու համար թէ Ռուսիա ի՞նչպէս կ'մեկնէ վերջին անցքերը, և ի՞նչ նոր ընթացք կ'առնու:

Նախ քան զամենայն՝ զարմանօք լսուեցաւ, թէ Ռուսաց կայսրը Սուրբան Ապտ-Իւլ-Ազիզի դահլիճեցութեան լրոյն վրայ ընդարձացեր մարեր և հազիւ 10 վայրկեանէն յետոյ ըզու ելնելով, չեմ' կրնար չցաւել, բար է, նորա դահլիճեցութեան վրայ Ազգական դր կայսեր այս վիճակը բազում և բազմադիմի մեկնութեանց առարկայ եղաւ. ոմանք համարեցան թէ Սուրբան Ապտ-Իւլ-Ազիզի

անկմամբն իւր խորհուրդներն ալ անկան, և ի թուրքիւ աշխուհեան ուսական ազդեցութիւնը գրաւած ըլլալով՝ շանթահար եղաւ կայսրը. այլք մակարեւոյն թէ ուսաց կայսրը իսկոյն յուշ անելով թէ Սուլթան Ապտ-իւլ-Ազիզի վիճակակից կըլլայ օր մը թերեւ ինքն ալ՝ այլ յայլմէ եղած և լեզուն ի քիմ կցած է, Մեք-չեմը կրնար այս մասին բացորոշ վճռահատել, բայց ամենայայտնի է թէ թուրքիոյ մէջ անցած վերջին անցքերը, միոյն անկումն ու միւսոյն կանգնումն, Ռուսաց կայսեր վրայ մի և նոյն ազդեցութիւնն ըրած չէ՝ ինչ որ ըրաւ Անգլիոյ և այլոց վրայ:

Այնուհետեւ հեռագիրն լռեց Աղեկ-սանդը կայսեր համար. և լուր ելաւ թէ կորչագոյն իշխանը պիտի երթայ նորաքով. ինչպէս նաև Գերմանիոյ կայսրն ալ այսօր հասած ըլլալու է առ Աղեկսանդը, և անդ պիտի գտնուի Պէրլինի աւստրիական դեսպանն ալ, կամ ըստ ոմանց՝ դարձեալ Աւստրիոյ առաջին նախարարը պիտի երթայ:

Այժմէն գիտնալ թէ՝ ինչ պիտի ընեն սոքա, դժուարին է. բայց տարակոյս չըկայ, թէ Բ. Գրան մատուցանելի կորչագոյն Գերմանիոյ ծրագիրը՝ Տաճկաստանի վերջին զարմանահրաշ անցից վրայ ի չիք դարձաւ իբրեւ վիժած մը: Անգղիական խորհրդարանաց մէջ նախարարութիւնը յայտարարեց, թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը արդէն մերժած էր զայն իբրեւ հակառակ 1856 ի դաշնագրութեան, և թէ քանի որ Տաճկաստան այժմ ինքնին կ'վերականգնի՝ ընդհանրապէս դէպ ի հիմնական բարեկարգութիւններ ձգտելով, իսպառ անձաճ են և անպէտ՝ արտաքուստ երկրին մէկ մասին համար տրուելիք բարեկարգութեանց ծրագիրը: Այսպէս կ'այտարարէ Գաղղիա ալ, այսպէս իտալիա ալ խռովեալ վայրաց անդորրութեան համար երկասիրելու և թուրքիոյ ջանից զօրավիգն կանգնելու հրաւեր կ'կարգայ:

Արդարեւ յայտնի չէ, թէ Գերմանիա, Ռուսիա և Աւստրիա ինչ պիտի ընեն քաղաքականապէս, Հեռագիրներն ի սկզբան լուր տուին թէ վերջին անցքերն այլայլեցին տէրութեանց ոմանց մէջ հաստատեալ դաշնակցութիւնը՝ ակնարկելով անշուշտ յիշեալ կառավարութիւնները. բայց չգիտցուի թէ մինչև ո՞ր աստիճան ստոյգ է: Աւստրիոյ պաշտօնական ձայնն ալ դեռ լուրած չէ. նա, կերելի թէ՝ կ'արունակէ զինուորական սպառազինութիւնները: Իսկ Ռուսիոյ ու Գերմանիոյ պատրաստութեանց դալով՝ լուր կը տրուի, թէ Ռուսիա, հրաման հանած է, որ չորս զրահաւորք մեր երկրին՝ Պետքայի ջուրերը խաղան՝ իննսթիէֆ զօրապետին տրամադրութեան ներքեւ գրուելու համար. միւս կողմանէ Պետարապոլոյ զօրքը ի մի կ'հաւաքէ: Գերմանիոյ մէջ ալ զինուորական շարժումներ կըլլան. ուսական սահմանագլուխը գտնուող ամրութիւնը կ'զօրանան, և 3000 քիլոկրամէն աւելի կ'ընող ահագին թնդանօթ մը Ռուսիոյ քիթին տակ տարուեր զետեղուեր է: Գաղղիա ալ այս մասին անտարբեր չէ. նաւարանաց մէջ փութալանութիւնը բաղմապատ-

կած է, և զրահաւորք կ'կազմուին կպատրաստուին:

Ի մէջ այս ամենայն պատրաստութեանց, շատ տեղեր կառավարական գործոց գլուխը գտնուող կարեւոր անձինք յոյս կ'այտնեն թէ խաղաղութիւնը անվրդով պիտի մնայ, և կառավարութեանց ներդաշնակութիւնը չպիտի խանգարի: Սակայն այժմէն ոմանք ի լրագրաց Եւրոպիոյ՝ կ'համարձակին դուշակել թէ Ռուսիա միայնակ պիտի մընայ, եթէ դարձեալ պիտի իւր նախորդ պահանջմանց մէջ, և իբրեւ սկիզբն երկանց Ռուսիոյ կ'համարին՝ վերջին օրերը նորա գանձային արժէթից գլխերուն բաւական իջնելը:

Եւրոպայի ներկայ վիճակին այս համառօտ նկարագիրն տալով և Գերմանիոյ ու Ռուսիոյ կայսրերն հանդերձ խորհրդատու պարագայիւք իւրեանց թողով յիմն, յորմէ անշուշտ ի մօտոյ որոշ ձայներ պիտի առնուին, — մտնեմք մեք պահ մ'ալ բուն իսկ մեր երկրին մէջ:

Վերջին օրերս Հէրսէքէն եկած այլ և այլ տեղեկութիւններն ի մի հաւաքելով, կտեսնեմք որ երկրին այդ կողմը այս օրերս արիւնհեղութիւնը դադարած է. ապստամբ թէև կան՝ բայց չեն շարժիր ի զէն և կուռոյ տեղի չեն տար, թերեւ կարծելով թէ օտարին միջամբտութեամբ կ'յաջողին ընդունիլ անխնայ իրենց ամեն բաղձանքներն: Բայց միւս կողմանէ գիտեն անշուշտ, թէ Օգոստափառ Սուլթանէն շնորհուած ընդհանուր ներդաշնակութեան և վեց շաբաթու պայմանաժամուն վրայ, եթէ դարձեալ զէնք առնուն, բուն ու անխնայ միջոցներ ի դուրս պիտի դուրսին, և թերեւ այն ատեն իրենց օգնականներէն Սերվիա ու Գալատաղ իսկ ի վտանգի գլուխուն, որոց այժմէն չափաւորութեան ու խոհեմութեան ազդու յորդորներ կըլլան շատ կողմերէ:

Իսկ թաթար-Պաղարծքի կողմանց Պաղարաց շարժումներն զսպուած կերկին. և պարզապէս պուլղարք այժմ անիծից շանթեր կ'թափեն զիրենք ոտք հանողներուն վրայ. և իրաւունք ունին. խեղճերը քանի մը բնիկ և եկամուտ անձանց հրապուրանաց հետեւելով՝ դունդագունդ զոհ գացին, տունն տեղը ընտանիք և ամենայն ինչ վրայ տալով: Տեղական թերթերն լի են սոցա թերթեւամտութեան գառն հետեւանաց տխուր նկարագիրներով, քննութեան ենթարկուած են շատերն. պատուհասակոծ կըլլան, և ոմանք մինչև ի կախաղան կը բարձրանան:

Սակայն գիտել արժան է, թէ թաթար-պաղարծքի մէջ և մերձակայքն Օգոստափառ Սուլթան Մուրատայ դահալութիւնը լուրելուն պէս, ամեն ազգէ ու կրօնէ ժողովուրդ, և մասնաւորապէս պուլղարք իսկոյն մոռնալով նոր անցեալն՝ ուրախութեան հանդէս կատարեք են եղբայրաբար, և լի են երկմիտ յուսովք բարօրութեան՝ անդորրութեան ու երջանկութեան, համբուրեր են զիրար:

Տաճիկ, պուլղար, յոյն, հայ, և ու-

րիշ ամեն ազգէ ու կրօնէ ժողովուրդ թուրքիոյ՝ ուրախանալու է արդարեւ. որովհետեւ Սուլթան Մուրատայ դահալութեան հետ Տաճկաստանի վերածնութեան յոյսեր կ'ազդին. մեր ազատասէր վեհապետին և յառաջագիւծութեան պաշտպան նախարարաց շնորհիւ պիտի տեսնեմք քիչ օրէն վարչական նոր եղանակ մը՝ հիմնեալ ի վերայ իրաւանց և արդարութեան և հաւաստութեան, ըստ տանելոյ բաւականութեան երկրին. քիչ օրէն պիտի ունենամք ժողով մը, իւրաքանչիւր ազգի ներկայացուցիչներէ բաղկացեալ. հայ, յոյն, պուլղար, տաճիկ պիտի կրնայ ազատօրէն բանալ իւր վէթերն ու սպեղանի դնել. հարստահարութիւնք, ճշմունք և ամեն անխառնութիւնք վերջ պիտի գտնեն. և յայնժամ օտար շահագէտներ չպիտի կրնան յաջողիլ իրենց առջև իրենց հրապուրանաց անսացող ժողովուրդ դրտնել, որ դարձեալ ի միսս անձին յաղթատամբութիւն մտաբերէ, և ըլլայ նորա յետինն զոր քան զառաջինն. Յայնժամ պուլղարն, երթ յետս եմ պիտի դնէ զինքը հրապուրողին երեսն ի վեր. ես իմ ցաւերս, պիտի աղաղակէ, կերթամ կղերեմ՝ կառավարութեան ատեանը. ես զիս զրկող պաշտօնակալաց դէմ կերթամ կըռքեմ առ ազգային ժողովը. Հարկաւ այս մօտակայ բարիքն աւետելու համար է որ Բ. Գրան կողմանէ երկու օր յառաջ պաշտօնակալներ զրկուեցան խըռովեալ պուլղարաց մէջ. և յոյս մեծ ունիմք թէ պիտի յաջողին. կերթան անշուշտ իմացունելու թէ Տաճկաստան իւր պարանոցին վրայ ծանրացող վատթար բռնակալութեան անկրկի լուծք թօթափեց, և նոր արեւ ծագեցաւ ի վերայ Տաճկաստանի, որ նոր կեանք և ոգի պիտի տայ առհասարակ ազգաց և ազանց թուրքիոյ:

Այս յուսով, կսպասեմք աւաղիկ, կըս. պասեմք հրատարակել վարչական նոր կազմակերպութեան օրէնքն. այս յուսով կսպասէ Եւրոպա, և այս յուսով չընորհաւորեց Եւրոպա զՏաճկաստան, և բացաւ իւր թեւերն՝ պարփակել զնորափետուրն Տաճկաստան. վասն զի տեսաւ, որ Տաճկաստան երկրէ ի բաց կը մերժուին ամեն ինչ որ կործանարար են, վտանգաւոր են, և մահաբեր:

Մաղթենք, որ յաջողութեամբ պսակուին ամեն բարի խորհուրդք, ի վերահանդեսութիւն Տաճկաստան աշխարհի:

Շաբաթ օրը ծանուցինք՝ նախարարաց ժողովոյն անցեալ հինգշաբթիի նստին մէջ Տաճկաստանի համար Մէճիսի Մէմալիք անունով հասարակաց ներկայացուցիչ ժողովոյ մը հաստատութեան պէտքն, և միանգամայն հիմնական սկզբունքն ընդունուած ըլլալը:

Նոյն օրէն յետոյ, նոր ծանօթութիւն մը չկայ այս մասին. բայց կարծեմք թէ քիչ օրէն կրնամք կատարեալ տեղեկութիւն հրատարակել: Վսեմափայլ Միտհաթ վաշա՝ որում յանձնուած է յօդուածոց խմբագրութիւնը, մեծ փութով կաշխատի, և յաճախ կ'խորհրդակցի նախարարաց հետ:

Ընդհանրապէս կ'կարծուի, թէ այս հաստատութիւնը թէև առ այժմ ընդար-

ճակ չկրնար ըլլալ, բայց ինչ որ ալ ըլլայ՝ օգտակար պիտի ըլլայ երկրին, քանի որ այսպէս հսկողութեան ներքե կառնուի դանձը, և քանի որ նախարարութիւնը պատասխանատու պիտի ըլլայ առանձին կազմուելիք ժողովոյն:

Ոմանք կկասկածին թէ ոչ-մահմետական հպատակ ազգաց ներքին գործոց համար արդէն տրուած արտօնութիւնք պիտի չնշուին՝ Մէծիկի-մէմալիքի հաստատութեամբ: Բայց մեք այս կասկածը չունիմք, և վստահ եմք թէ նոր հաստատելի վարչութեան ձեւը և ոչ մէկ ժողովրդեան վիրաւորիչ տրամադրութիւն չպիտի ունենայ: Այս վստահութիւնը կունենամք, ի նկատի առնելով ներկայ նախարարութեան հեռատեսութիւնն ու խոհակաւութիւնը, որոց միակ նպատակն ըլլալ կըլարծեմք՝ երկրին ամեն կարգի ժողովուրդը դո՛ւ ու չէն պահել:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Եգիպտոսի խորհրդը ճամբայ ելած ըլլալով՝ այսօր կամ վաղը մայրաքաղաքս կհասնին:

— Թուո՞ւսի պէ՛յին կողմանէ՝ ալ, գլխաւոր պաշտօնեայն՝ խորհրդարան փաշա մայրաքաղաքս պիտի գայ, ի շնորհաւորութիւն դահակալութեան օգոստոս փառ Սուլթանին:

— Բու՞մանիոյ և Սերվիոյ իշխանաց կողմանէ ալ մէկմէկ պաշտօնակալ պիտի լրկուին, ի շնորհաւորութիւն Նորին վահապառութեան:

— Պրագիլիոյ (Ամբրիկա) կայսրը՝ որ Եւրոպա չըջագայելու ելած է, մայրաքաղաքս պիտի գայ, և առիւր կայսրուհւոյն հետ միանալով՝ Սերվիոյ կողմերը պիտի ուղևորին:

— Կայսերական պալատէն՝ խել մ'ալ Բու՞մէլի երկաթուղոյ բաժնետոմս կառավարական գանձը շրկուեր է երկուշաբթի:

— Սէլանիկի նախորդ կուսակալին դատաստանն սկսեր է, ի ներկայութեան զինուորական ատենանին՝ որոյ կազմութիւնը ծանուցինք անցեալ շաբթու:

— Բու՞մէլի երկաթուղոյ ընկերութիւնը՝ Բու՞մէլի կողմերէն սրակապի հանդէսը տեսնելու եկողներուն գիւրութեան համար, միայն մէկ շաբաթ փոխադրութեան ծախքը կէս առ կէս զեղչեր է:

— Կայսերական պալատան Միւշիւր Նուրի փաշայի, Շուրայի-Տէվլէթի անդամներէն էտհէմ փաշայի, և առևտրական գործոց նախարար Մահմուտ փաշայի՝ զինուորական կարգ տրուեցաւ:

— Օգոստոս փառ Սուլթանը՝ Շուրայի-Տէվլէթի նախագահ Միտհաթ փաշայի, և Շէյխ-Իւլ-Իսլամ Էֆէնտիի ալ մէկմէկ ընտիր կառք հանդերձ ձիովք, և մէկմէկ ալ հեծնելու ձի ընծայեր է:

— Վախճանեալ Սուլթան Ապտ-Իւլ Ազիզի Մէհմետ Շէվքէթ Էֆէնտի որդւոյն մայրը՝ որ արդէն անկողնոյ կծառայէր, կիւրակէ օրը մեռնելով՝ յուղարկաւ արտօնութեան հանդէսը կատարեցաւ արժանաւայել շքով:

— Մայրաքաղաքս գտնուող 3-400 անգղիացիք որոշեր են Սրակապի հան-

դիսին օրը համակրութեան ցոյցեր ընել, և հետևաբար ի խնդրոյ սոցին՝ ոստիկանութեան պաշտօնատուներ խոստացեր է իրենց համար յատուկ տեղ մը որոշել:

— Մուսուլի կառավարիչ կարգեցաւ՝ Նէճիպ փաշա:

— Առաջին աստիճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ՝ օգոստոս փառ Սուլթանին բժշկապետ Գարիսոն Էֆէնտիի:

— Երկրորդ սենեկապետ Սէյիտ պէյ պաշտօնէն հանուելով, նորա տեղ անցաւ երրորդ սենեկապետ Ալի պէյ:

— Հռչակաւոր Շէյխ Շամիլի որդի Մէհմետ Էֆէնտի՝ հօրը աշխատուոր ոմանց հետ օգոստոս փառ Սուլթանին ներկայացեր և բարեմաղթեր է:

— Կրեմէի գաւառական ընդհանուր և այլ ժողովոց կողմանէ՝ օգոստոս փառ Սուլթանին դահակալութիւնը շնորհաւորող ուղերձներ շրկուեր են բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին:

— Էտիրնէ դարձաւ՝ Սէրտարը-Էքրէմ Ապտ-Իւլ-Քէրիմ փաշա:

— Այլևայլ աստիճանի պատուանշաններ տրուեցան՝ Բու՞մէլի երկաթուղոյ գլխաւոր պաշտօնատարաց, զորաց կանոնաւոր և անյապաղ փոխադրութեան պատճառաւ:

— Կըսուի, թէ զինուորական գործոց պաշտօնատան գիւճաններուն ալ մէկմէկ ամսական պիտի շնորհուի նոր դահակալութեան առթիւ:

— Նոր յանձնաժողով մը կազմուած է, ծխախոտի մենավաճառի բարձման, և ծխախոտի գործարանաց հաստատութեան կանոնադրի մը խմբագրութեան համար:

— Մայրաքաղաքս գտնուող պելճիացիք շաբաթ օրը ժողովուելով՝ Օգոստոս փառ Սուլթանին մատուցանելու համար ուղերձ մը պատրաստեր են:

— Ասկէջ երեք տարի յառաջ առանց գտնաստանի Գըպըքի, Բատոսի և Աքեայի բերդերը զրկուած ֆէմալ Նուրի ու Թէվֆիդ պէյերու և Միտհաթ ու Հապքը Էֆէնտիներու համար ներուժ շնորհուած ըլլալը ծանուցած եմք: Ասոնցմէ Միտհաթ Էֆէնտի ու Թէվֆիդ պէյ արդէն մայրաքաղաքս հասան, և միւսներն ալ առաջիկայ երկուշաբթի կապառուին: Ասոնք այն ատեն աքսորեցան, կառավարական ընթացից դէմ դիտողութիւններ ըրած, և բարենորոգմանց անհրաժեշտ պէտքն յայտնած ըլլալուն համար:

— Չէյնէթի անուն տաճիկ կին մը, անցեալ ուրբաթ ուրիշ կնոջ մը հետ Պայրամ-փաշա դացած ատենը, յանկարծ տաճիկ մը վրանին յարձակելով՝ 4-5 տեղէն վիրաւորեր է զՉէյնէթի և փախեր է: Ոճրագործը՝ կնոջ արձակեալ ամուսինն է եղեր: Կինը կիւրակէ գիշեր մեռեր է:

Իզմիրի մէջ յանձնաժողով մը կազմուեր է, և վիճակին ուրիշ կողմերն ալ այս յանձնաժողովոյն ճիւղեր պիտի հաստատուին, վաճառականութեան և երկրադործութեան զարգացման կարևոր միջոցներն հայթայթելու համար:

— Գաթթամունիի մէջ նախորդ ամսոյն վերջերը յորդ անձրեւներ գալով,

հեղեղները 4-5 ասուն փուլցեր, շատ ծառեր արմատաքի խլեր և այդեաց ու անդատանաց բազում ֆլառ եղեր է:

— Երուսաղիմայ մէջ օգոստոս փառ Սուլթանին դահակալութեան լրոյն վրայ, մեծ ուրախութիւն տեսնուեր, և պաշտօնական շնորհաւորութիւններ եղեր են: Սակայն պաշ մը ետքը զրոյց եղնելով թէ մահմետականք քրիստոնէից վրայ պիտի յարձակին, իսկոյն շուկաներն խանութներն դոցուեր, և քրիստոնեայք վանքերը ապաստանիլ սկսեր են: Եւ հագիւ անդորրութիւնը հաստատուեր է՝ տեղական կառավարութեան կողմանէ մունետիկներ հանուելով:

Յունաստանի կառավարութիւնն ալ զինուորական պատրաստութեանց ձեռնարկեր է, և Եւրոպա փոխառութեան մը համար մարդ պիտի շրկէ եղեր:

— Գանատայի կիւք քաղաքի մէջ հըրդեհ մը պատահեր: ամբողջ գիշեր մը տեւեր, 1000 ի չափ տուն միսիր դարձուցեր, և 10 ի չափ մարդոց մահուան պատճառ եղեր է:

— Աֆղանիստանի Էմիրին այսուհետեւ փառիշահ տիրոջ տալ հաւանք է տեղւոյն նախարարաց ժողովը:

— Իտալիոյ մէկ նորակառոյց գրահաւորի մէջ զետեղուած 4 մեծ թնդանօթներն՝ 600 հազար ֆրանքի առնուեր են:

— Փարիզէն մայիս 26 թուով կհեռագրին, թէ փարիզի իտալական նախորդ դեսպան Պ. Նիկրա առ այժմ խաղաղութեան վերաբերեալ պաշտօնով մը էմս կգտնուի, և կյուսացուի թէ պիտի յաշողի:

— Սպանիոյ ժողովուրդը չուզէր, որ Ալֆոնս թագաւորին մայրը (գահակորոյս Իզապէլլա) Սպանիա մտնէ, որովհետեւ հասարակաց կասկածն է թէ յառաջագիւմութեան հակառակ խրատներ կուտայ որդւոյն:

— Բէթրո-Բալլովիլ անուն ռուս զրահաւոր մը ճամբայ ելեր է, հելլենական ջուրերը գտնուող տորմիլին հետ միանալու համար:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Յունիս 1

Գոնսօլիտէ	15-20
Սօսիթէ Ժէնէրալի բաժնէք Անգ. լիբ.	2-20
Գրէտի » » Օսմ. »	5-12
Երկաթուղեաց » » ֆր.	24,75
Թրամուէյ » » Օսմ. լիբ.	1-
1863ի փոխառութիւն » » ֆր.	89
1863ի » » » »	90
1869ի » » » »	80
1872ի » » » »	25-

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐՈՒՆԱԿ ՊԵՅԻ

ՖԵՐՈՒՀԻԱՆ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Ի ԲԱԲԵԼՈՆ

ԸՆԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Յուլի Կոնստ 1847

Հանդուցեալ Բարունակ պէյի՝ կայսերական սենեկապետ Բաղդապ պէյի ընկերակցութեամբ՝ Կ. Պօլսէն ի Պաղատա և անտի մինչ ի Պարսից ծոց ճանապարհորդութեան և վերադարձի պատմութիւնն է:

ինչպէս պիտի տեսնէ ընթերցողն՝ բա-
րեյիշատակ Հեղինակն սոյն ճանապարհ-
հորդութեան մէջ Հայաստան, Ասորես-
տան, Գուրգաստան և Միջագետք անց-
ուղարձ քրած է, և պատմութեանը մէջ
ամեն աւուր անցքերը նշանակելէն զատ,
ամեն տեղի աշխարհագրական վիճակը
նկարագրած, և տեղ տեղ նաև պատ-
մական, ռասումական, իմաստասիրական
և բժշկական գեղեցիկ տեսութիւններ
յաւելցուցած է:

Արտաներս վսեմափայլ Ստեփան փա-
շա տպագրութեամբ իւրոյն հանած է սոյն
կարեւոր գործը, ո՛չ միայն հեղինակին
անունն անմահացունելու, այլ նաև
համայն գրասէր ազգայնոց, նա մանա-
ւանդ Հայաստան աշխարհի սիրող երի-
տասարդութեան հաճելի սպաս մը տա-
նելու նպատակաւ:

Գինն է կէս արծաթ մէծիտ, և կգըտ-
նուի բոլոր գրաւաճառաց քով:

Ի Լ Ա Ն ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԻՐԻ

Ասաքիրի շահանէ մույթապ քովսիո-
նը իշուն էսմանը մագպուզ սէնէտինին
վիրուտինտէ սիմ մէճիտիյէ իկիրմի պիր
պուշուք զրուշա օլարագ հէվալէթէն
վիրիմէք իւզրէ միւպայեա օլունաճագ
օլան օն պէշ պին գըյէ եէրլի գըրքըմը
քէչի գըլընն պէհէր գըյէսի սէքիզ զը-
րուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ՝ հա-
զիրանը բուսինին սէքիզինճի սալը կիւ-
նիւ գաըաը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն՝
իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմը
մէզքիւրտէ Տարը Դուրայի ասքէրիյէ
կէլմէլէրի:

1876 Հազիրան 1

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ թահնիյէ իտարէսի
հասըլթընտան սաթըլմաք իւզէրէ մէվ-
ճուտ պուլունան իւզ պին քըյէտէն
իւզ էլի պին քըյէյէ գուտար պէչինճի
նուաթիւ տաքիքին էսմանը սիմ մէճիտի-
յէ եիրմի պիրէր պուշուք զրուշա օլա-
րաք նաքտէն վէ բէչինէն ալըմաք իւ-
զէրէ պէհէր քըյէսի իկիրմի իւզ պու-
շուք փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օ-
լուպ հազիրանը բուսինին իքինճի չէ-
հարչէնպի հիւնիւ միւզայէտէսի պիլիճ-
րա քարաըր գաթիսի վէրիլէճէկինտէն՝
իլթիրասընա թալիպ օլանլարըն եէվմը
մէզքիւրտէ Տարը Դուրայի ասքէրիյէ
կէլմէլէրի:

31 Մայիս 1876

Պապը Սէրասքէրի

Ի Լ Ա Ն ԱԼԹԸՆՃԸ ՏԱՅԻՐԻ

Ալթընճը Տայիրէ պալիլինտէ խալի վէ
միւհթէրէք արասլար տէրունինտէ պու-
լունան քուեուլարըն մուխաթարատան
սալիմ օլմաք իշուն ասհապը թէրափլա-
րընտան աղըզլարընն քափատըլմասի
պիտտէֆաթ զաղէթալար վէ մախսուս
վարագալարա նէշր ու իլան քըլընմըշ
օլտուզու հալտէ էլհալէթիւհազի պաղը
աղըզլարի ալըգ գուեուլար պուլունտու-
ղունտան վէ պու ճիհէթլէ արալըգտա
գաղա վուգուա կէլմէքտէ օլտուղուն-
տան թարիլի իլանտան իթիպարէն նի-
հայէթ սէքիզ կիւն զարփընտա պու մի-

սիլու աղըզլարի ալըգ պուլունան գու-
լունլարըն ասհապը թարափլարընտան ա-
ղըզլարընն քափատըլմասը լաղըմ կէլէ-
ճէկի վէ քափատըլմասըլը սուրէթտէ
Տաիրէ մարիֆէթիլէ քեամիլէն տօլ-
տուրուլարագ մէսարիֆը վագաասի սա-
հալլէրինտէն ախղ ու իսթիհալ օլունա-
ճաղը մարիմ օլմագ իշուն իլանը քէյֆի-
յէթէ իպթիտար քըլընտը:

25 Մայիս 1876

Սէր Գեաթիպ
Սէմ փափաշէն

ԱՌ ԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԵՂՈՐԷԻՑ Վ . Ծ Ա Ն Ն Ի

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի քիւ 77
ԵՒ

Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակ քիւ 1—2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յա-
րաբերութեամբ կապուած, և իւր դեղորէից
ընտրութեամբ և գնոց չափաւորութեամբ հըռ-
չակուած:

Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քի-
միադէտին շինած Ֆալէ լաշէն, որ փոքրիկ
տղայոց, տկար կաղմ ունեցող և հիւանդութե-
նէ ապաքինելոց միակ անդադար ուտելիքն է
համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գըլ-
խաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած:

Հոն կը գտնուի նաև.

Գոսթա (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ
համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտըռ-
ուի:

Սէլ-Ֆալ քը Գիլէն, զուտ և մաքուր, Բէլ-
թիէ, Տիւպուք, Ժօպսթ և Էվանս Լէդէ ճար-
տար քիմիագէտներէն պատրաստուած:

Ձիւն իւղ, զուտ, Գրիսթիանայի Բէթէր
Մէլլէրի գործարանէն ելած:

Նէլէրէ (հինտիպա) Խահուէ, Լուտվիկա-
պուրկի Հ. Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոք-
սի ուժ տուող և ախորժակ բացող, որ հա-
սարակ խահուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծա-
պէս կիլեցնէ՝ առանց համու ու հոտը փոխելու:
Արուստական սառնոց ամեն ժամու մէջ:

Տէ-ձէնի ջուր, մաքուր անմիջապէս ներկ:

ՊՈԼԻՍ ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՐՈՒՆԵՐԻ

Ա Մ Ե Ր Ի Բ Ա Ն Ի Ս Ա Ն Թ Ի Ի 27

Ընտանեկան ամեն տեսակ կարերու, թէ՛
ոտըլով և թէ՛ ձեռքով գիւրաւ գործածելի մե-
քենաներուն զանազան տեսակները, աժան գը-
նով կը ծախուի և ծախու առնողներուն ձրի
գաս կը տրուի. նաև մինչեւ վեց ամիս՝ քանի
անգամ որ աւրուի՝ ձրի կշտկուի: Կարի մեքե-
նայի վերաբերեալ ասեղ, դերձան, և ուրիշ
զանազան գործիքներ կգտնուին, ինչպէս նաև
յօրապ, ֆանէլա, շալ, ուսկուֆա, թենոց և լին-
գործող մեքենաներ: Աւրուած մեքենաներ կը

չտկուին և մեքենայով կարել սորվիլ ուղղուե-
րուն ալ դաս կը տրուի:

ԳՐԱՏՈՒՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Պ. Ա. Ասատուրեան պատիւ ունի ծա-
նուցանել հասարակութեան թէ իւր գը-
րատան մէջ կը ծախուին, անգղիարէն
ամեն տեսակ օգտակար դասագրքեր,
ռասումական գրեանք, գպրոցաց հա-
մար հարկաւոր եղած որ և է նիւթ, և
մանաւանդ իւր եղբօրը, հանգուցեալ
Տօքթօր Ա. Ասատուրեանի հեղինակած
Հայ-Անգղիարէն ֆերականութիւնը, չա-
փաւոր գնով: Ուղղը կրնայ գիմել Ղա-
լաթիոյ Աշտարակին ներքև Հէնտէք փո-
ղոց թիւ 13:

PILULE HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼՈՒԹԵՒ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը
ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւո-
րութեանց հետքերը: Արտի և երկկամանց վրայ
օգտակար աղքեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ աղքեցու-
թեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ
լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար-
սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շա-
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
գիրքը կը գտնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼՈՒԹԵՒ

Մորթային հիւանդութիւնը և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պալսամական յատկու-
թեանցը չհաւասարի բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին
կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-
կեղ (չիրիֆէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կուլանան.
օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի
բարակման, մանաւանդ օգտաւ (եէլ) ըսուած
հիւանդութեան: Իւր կաղաւորիչ և զօրաւոր
աղքեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ
կը գտնուի ամեն դեղաւաճառներու քով, և
մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կող-
մէրը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախուի:

Աւելի առնել ուղղը կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն տղթոր Հոլուէն Ի Լոնտոն Օքսֆորտ
փողոց թիւ 555:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈԽՆՁԻ

1.—Փոխելը 2ՈՐԵՔԵՄԱՐԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը
կը հրատարակուի:

2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս
արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւա-
ռաց համար:

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի:

4.—Տեղափան ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:

5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով:

6.—Մանուցման տողը 3 շրուշ է մէկ
անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար:

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ
թիւ 19:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՁՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Իրգա փաշա խան քիւ 3